

JAVNO OBJELODANJIVANJE PODATAKA

HIPOTEKARNA BANKA AD PODGORICA

31.12.2016.

Podgorica, maj 2017.

SADRŽAJ:

1.	Uvod	3
2.	Finansijski iskazi	3
3.	Strategije i politike upravljanja rizicima	3
4.	Konsolidacija.....	6
5.	Sopstvena sredstva	7
6.	Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	10
7.	Kreditni rizik	16
8.	Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	2
9.	Rizik druge ugovorne strane	5
10.	Operativni rizik	5
11.	Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica.....	5
12.	Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige	9
13.	Sekjuritizacija.....	11
14.	Tehnike ublažavanja kreditnog rizika	11

1. Uvod

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka, usvojenoj od strane Centralne banke Crne Gore i članom 3 ove Odluke kao i odredbama člana 104 Zakona o bankama, Hipotekarna banka AD Podgorica javno objelodanjuje informacije o svom finansijskom stanju i poslovanju.

Ovaj dokument ne sadrži zaštićene i povjerljive informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurentsku poziciju banke, kao i informacije koje se odnose na lica koja stupaju u ugovorene odnose sa bankom čija je povjerljivost obavezujuća za banku.

2. Finansijski iskazi

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka kao i u skladu sa članom 100, stav 3, Zakona o bankama ("Sl. List CG" br. 17/08, 44/10 i 40/11) Banka objavljuje izvještaj o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja za 2016. godinu, u skraćenom obliku.

Iзвјештај у скраћеном облику се састоји од мишљења ревизора о финансијским извјештајима Банке, Биланса Успјеха и Биланса Станја, података о сastаву Оdbora direktora, Odbora за upravljanje kreditnim rizikom i Odbora za reviziju, података о главном izvršnom direktoru i главном internom revizoru Banke i података о показателима poslovanja.

Skracena_Verzija_
Revizorskog_I_2016

3. Strategije i politike upravljanja rizicima

I. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem upravljanja rizicima obuhvata organizacionu strukturu, strategije, politike, procedure, pravila, pravilnike, procese, aktivnosti i resurse za utvrđivanje, mjerjenje odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o izloženostima rizicima, odnosno upravljanje rizicima u cjelini. Hipotekarna Banka nastoji uvrstiti kulturu rizika u sopstvenu kulturu korporativnog upravljanja.

Za izvještavanje i nadzor nad rizicima, nadležan je Odbor direktora Banke, a preko Izvršnih direktora Banke nastoji uvezati sve vrste rizika (sa akcentom na kreditne, operativne, rizike likvidnosti i tržišne rizike) u jedinstvenu cjelinu.

Linije komunikacije, izvještavanja i jasno razgraničenje procesa preuzimanja i odobravanja od analize rizika (kontrole rizika) kreiraju organizacionu strukturu koja izbjegava sukob interesa i nadležnosti.

Razumijevanje osnovnih načela upravljanja rizicima na nivou cijelokupne Banke predstavlja osnovu za jedinstvenu svijest i kulturu rizika unutar Banke. Banka redovno provjerava i unapređuje sistem upravljanja rizicima.

Profil rizičnosti Banke usklađen je sa Strategijom upravljanja rizicima Banka koristi ex ante i ex post analize i odstupanja rizika (plan/ostvareno). Strategijom upravljanja rizicima data je definicija apetita za preuzimanje rizika od strane Banke tj najveći nivo (limit) rizika kojeg je Banka spremna da preuzme.

Strategijom upravljanja rizicima Banka je takođe definisala smjernice za srednjeročno preuzimanje rizika te razvoj sistema upravljanja rizicima Banke. Iz strategije Banke proizilazi poslovni plan Banke. Cilj strategije je definisanje skupa osnovnih standarda za održivo, efikasno i efektivno upravljanje i kontrolu svih identifikovanih rizika kojima je Banka izložena. Strategija je rađena uzimajući u obzir interne i eksterne uticaje po principu „od vrha prema dnu“ (top down approach).

Banka je usvojila i sledeće strategije, politike, procedure, odluke, uputstva:

- Strategiju upravljanja rizicima
- Strategiju upravljanja kapitalom banke
- Godišnji plan kapitala
- Politiku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP)
- Izvještaj procjene adekvatnosti internog kapitala
- Kreditnu strategiju
- Politiku upravljanja kreditnim rizikom
- Kreditnu politiku
- Proceduru obavljanja kreditnog posla
- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Politiku vrednovanja bilanske aktive i vanbilansa, primjenom MRS 39 (metodologija obezvređenja i vjerovatnog gubitka)
- Proceduru vrednovanja bilanske aktive i vanbilansa, primjenom MRS 39 (metodologija obezvređenja i vjerovatnog gubitka)
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolija i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti
- Politiku upravljanja likvidnošću
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB
- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Politiku upravljanja operativnim rizikom
- Proceduru za upravljanje operativnim rizikom
- Politiku za upravljanje tržišnim rizikom
- Proceduru za upravljanje tržišnim rizikom
- Politiku za upravljanje rizikom zemlje
- Proceduru za upravljanje rizikom zemlje
- Politiku o utvrđivanju i evidentiranju povezanih lica i lica povezanih sa bankom
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom.

II. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima i drugih odgovarajućih aranžmana

Banka upravljanje rizicima definiše kroz sistem internih akata, organizacije i kontrolnih mehanizama koji uključuju mjerjenje, razgraničenje, koncentraciju, validaciju i procjenu rizika te sisteme limita i preuzimanje rizika po pojedinim poslovnim područjima i vrstama rizika.

Okvir upravljanja rizicima u Banci uključuje i edukaciju zaposlenih, širenje kulture i promocije svijesti o postojanju rizika, izvorima istih te upravljanju rizicima. Okvir upravljanja rizicima postavljen je u skladu sa standardima, regulatornim te kvantitativnim i kvalitativnim zahtjevima.

Efikasnost upravljanja rizicima nastoji se postići i smanjivanjem i izbjegavanjem preklapanja i kontinuiranim unapređenjem procesa, metodologija, modela, kontrola i sistema.

Služba za kontrolu rizika nije dio Sektora upravljanja kreditnim rizikom već je samostalna služba.

Služba za kontrolu rizika upravlja rizicima na nivou Banke. Upravljanje rizicima podrazumijeva: identifikovanje, mjerjenje, praćenje i izvještavanje o rizicima. Služba razvija politike i procedure za upravljanje rizicima, kao i metodologije i postupke za njihovo mjerjenje. Služba za kontrolu rizika kontroliše: operativni, tržišni, rizik likvidnosti i rizik zemlje na nivou Banke.

U sklopu Sektora za upravljanje kreditnim rizikom formirane su sledeće organizacione službe zadužene za upravljanje, procjenu i mjerjenje rizika:

1. **Služba za kreditnu analizu:** utvrđuje i procjenjuje kreditni rizik pri odobravanju plasmana pravnim licima i fizičkim licima kako bi se ostvario maksimum kontrole troška kreditnog rizika na nivou Banke te ostvarila maksimalna dobit iz kreditnog poslovanja.
2. **Služba za vođenje rizičnih plasmana:** upravlja rizičnim plasmanima Banke sa ciljem oporavka, naplate i restrukturiranja potraživanja.
3. **Služba za monitoring kreditnog portfolija:** odgovorna je za uspješno i pravovremeno sprovođenje svih faza procesa monitoringa kreditnog portfolija pod svojom ingerencijom, u poslovnim organizacionim dijelovima (a to su fizička lica, pravna lica i druga koja nijesu u prinudnoj naplati)

III. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerjenje rizika

Služba za kontrolu rizika analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- Tržišni rizik
- Rizik likvidnosti
- Rizik zemlje
- Operativni rizik

Kod **kreditnog rizika**, kroz izvještaje, prati se na mjesecnom nivou kretanje portfolija u poslednjih 12 mjeseci u apsolutnim ciframa i indeksno (indeks isti mjesec prije 12 mjeseci) te prati strukturu portfolija sa stanovišta bonitetnih grupa, kretanje portfolija i rezervacija za očekivane kreditne gubitke, strukturu promjena kredita u odnosu na prethodni mjesec. Na mjesecnom nivou se izrađuju tranzicione matrice, strukture kašnjenja, strukture rezervacija, struktura portfolija po djelatnostima, velike izloženosti, izloženost prema akcionarima (sa kvalifikovanim i nekvalifikovanim učešćem) i izloženost prema članovima Odbora direktora. Na kvartalnom nivou se obračunavaju i prate ispravke vrijednosti i vrši obračun individualne ispravke vrijednosti.

Upravljanjem tržišnim rizikom prati se rizik kamatne stope, valutni rizik i pozicijski rizik.

Upravljanjem rizikom kamatne stope prati se kretanje kamatne marže, vrši se GAP analiza i ocjena standardnog kamatnog šoka od 200 bp, po značajnim valutama i sumarno, analiza uticaja kamatnog rizika na ekonomsku vrijednost Banke.

Upravljanjem rizikom likvidnosti prati se ročna usklađenost i GAP po vremenskim zonama i kumulativno poslovanje Banke u okviru utvrđenih limita.

Upravljanjem rizikom zemlje prati se izloženost Banke prema nerezidentima tj licima koja imaju sjedište/prebivalište van Crne Gore.

IV. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika, strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanje rizika

Prvi nivo zaštite kod kreditnih rizika a i ostalih rizika su nivoi odlučivanja, gdje se na jasan i transparentan način u obliku matrica odlučivanja definiše proces donošenja odluka i sagledavanja rizika.

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, takođe, Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral, kao sekundarni izvor povratka duga, uzima se u obzir ukoliko se primaran izvor povratka duga (novčani tok) ocijeni nedovoljnim/neadekvatnim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za obezbjeđenje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – Katalogom kolaterala.

Banka za potrebe umanjenja kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Oblik i visina zahtijevanog kolaterala varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurani hipotekom na nepokretnosti(ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika. Međutim, Banka u određenim situacijama prihvata i da su kreditni i hipotekarni dužnik različita lica. Banka takođe prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvati samo lako utržive instrumente obezbjeđenja, čija je vrijednost tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolaterala, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepen korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena, tj vrijednost kolaterala ne smije biti u koerlaciji sa primarnim izvorima otplate (vrijednost kolaterala ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolaterala i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Banka je definisala sledeće politike i procedure za ublažavanje rizika:

- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolia i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB
- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom
- Proceduru za stres testiranje svih vrsta rizika.

Stres testiranje svih vrsta rizika se sprovodi kako bi se uočile slabosti i mane sistema i na vrijeme (ex-ante) reagovalo na iste.

4. Konsolidacija

U Zakonu o računovodstvu i reviziji Crne Gore (“Sl. List RCG” br. 69/05 od 18.05.2005, “Sl. List RCG” br. 80/08 od 26.12.2008, 32/11 od 01.07.2011) članom 3b definisano je da:

- 1) Pravna lica koja imaju kontrolu (matična pravna lica) nad jednim ili više pravnih lica (zavisna pravna lica) dužna su da sastavljaju, dostavljaju i objavljaju konsolidovane finansijske izvještaje, u skladu sa MRS.

- 2) Konsolidovani Finansijski Iskazi su iskazi ekonomske cjeline koju čine matično i sva zavisna pravna lica.

Kako Banka nije matično, a ni zavisno pravno lice ona svoje Finansijske Izvještaje sastavlja na individualnoj osnovi (Standalone Financial Statements).

5. Sopstvena sredstva

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banka („Sl. List RCG“ br. 38/11 od 02.08.2011 i 55/12 od 02.11.2012) čine:

1. osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala i
2. dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

1. uplaćeni akcionaraski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašcene akcije
2. naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija
3. rezerve:
 - a. rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama
 - b. rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)
4. neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za poreze na dobit i druge očekivane troškove
5. dobit u tekućoj godini ukoliko su ispunjeni sledeći uslovi:
 - a. skupština akcionara, ili odbor direktora uz ovlašćenje skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit iskazano u procentima,
 - b. dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove
 - c. postojanje dobiti je potvrdio spoljni revizor
 - d. banka je dobila saglasnost od Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

1. gubitak iz prethodnih godina
2. gubitak iz tekuće godine
3. nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija
4. nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašcene akcije
5. nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosti uskladištanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti
6. pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbiru iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke
7. iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva utvrđenih posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

1. nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akacija
2. naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija
3. iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive
4. subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 6)
5. hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 7)
6. revalorizacione rezerve na nepokretnosti u vlasništvu banke

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

1. stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije
2. potraživanja I potencijalne obaveze obezbijeđene hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital

Subordinisani dug se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je dug u cijelosti uplaćen
2. je dug neobezbjeden, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom dugu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
3. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama I isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
4. se dug može koristiti za isplatu potraživanja povjerilaca u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije banke
5. se isplata duga povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća mogu izvršiti samo:
 - a. u slučaju pretvaranja subordinisanog duga u akcije, isključujući kumulativne povlašćene akcije
 - b. u drugim slučajevima, uz saglasnost Centralne banke, ako isplata duga ne pogoršava pokazatelje adekvatnosti kapitala banke
6. je rok dospjeća duga unaprijed određen I duži od pet godina računajući od dana uplate
7. je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji, pored uslova iz tačaka 2-6 ovog člana, sadrži I napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Ukoliko je ugovoreno vraćanje subordinisanog duga u ratama, taj dug se može tretirati kao element dopunskog kapitala samo ako prva rata dospijeva za vraćanje u roku dužem od pet godina.

Prilikom izračunavanja dopunskog kapitala Banka je dužna da ukupni iznos subordiniranog duga umanjuje za po 20% početkom svake od poslednjih pet godina koje prethode ugovorenom roku dospjeća duga.

Hibridni instrument se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je instrument izdala banka sa namjerom da ga uključi u izračun dopunskog kapitala
2. je obaveza po tom instrumentu u cijelosti uplaćena
3. je instrument neobezbjeden, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom instrumentu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
4. je instrument u cijelosti, bezuslovno I bez odlaganja raspoloživ za pokriće gubitka
5. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama I isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
6. je rok dospjeća duga unaprijed određen I duži od pet godina računajući od dana uplate
7. isplata povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća nijesu mogući osim u slučaju pretvaranja ovog instrumenta u akcije banke, isključujući povlašćene kumulativne akcije
8. u slučaju da nivo sopstvenih sredstava padne ispod zakonom propisanog nivoa, banka ne može, do postizanja propisanog nivoa sopstvenih sredstava i/ili koeficijenta solventnosti, isplaćivati kamate, naknade I druge prinose po osnovu tog instrumenta i
9. u roku od 90 dana od dana kada se utvrdi da je iznos sopstvenih sredstava pao ispod iznosa koji predstavlja 75% propisanog iznosa, banka ne povećava sopstvena sredstva do propisanog nivoa, banka pretvara taj instrument u akcije koje se uključuju u osnovni kapital banke

Ukoliko je za hibridni instrument ugovorena obaveza banke da svoje obaveze po tom instrumentu plaća u ratama, taj instrument se može tretirati kao element dopunskog kapitala, samo ako prva rata dospijeva za plaćanje u roku dužem od pet godina.

U poslednjoj godini prije dospjeća hibridni instrument se ne uračunava u dopunski kapital banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava banke su:

1. direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija
2. ulaganja Banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije, u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije
3. ukupan iznos direktnih ili indirektnih ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganje u subordinisani dug i hibridne instrumente koji nijesu obuhavčeni tačkom 2

4. direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije
5. iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koje prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja su u skladu sa ovim članom Odluke
6. Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa Bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljeni pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim pravnim licima koja nijesu povezana sa bankom
7. potraživanja ili potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama
8. iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojom se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.

Banka ne može uključivati u sopstvena sredstva:

1. dobit ili gubitak po osnovu obaveza vrednovanih po fer vrijednosti koji proizilaze iz promjena kreditnog rejtinga banke
2. rezerve za hedžing novčanog toka prethodno vrednovane po amortizacionom trošku i hedžingu novčanog toka koji se odnosi na neplanirane transakcije
3. nerealizovanu dobit od investicione imovine i finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju

Banka može subordinisani dug i hibridni instrument uključiti u dopunski kapital samo ukoliko Centralnoj Banci dostavi dokaz da su za uključivanje subordinisanog duga, odnosno hibridnog instrumenta u dopunski kapital ispunjeni gore pomenuti članovi.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. List CG" br. 55/2012) sopstvena sredstva banke predstavljaju zbir osnovnog kapitala Banke i dopunskog kapitala Banke, umanjen za odbitne stavke. Sopstvena sredstva banke sa stanjem na dan 31.12.2016. iznose 31.159 miliona EUR. Sopstvena sredstva banke na ovaj datum nijesu direktno uporediva sa 2012, 2011 i ranijim godinama uslijed promjene načina obračuna. Od 1. januara 2013 primijenjena je metodologija Međunarodnih Računovodstvenih Standarda 39 (MRS 39 ili IFRS).

Osnovni elementi sopstvenih sredstava iznose 32.312 miliona EUR dok su odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala 9.153 miliona EUR, a dopunski elementi iznose 8.000 miliona EUR.

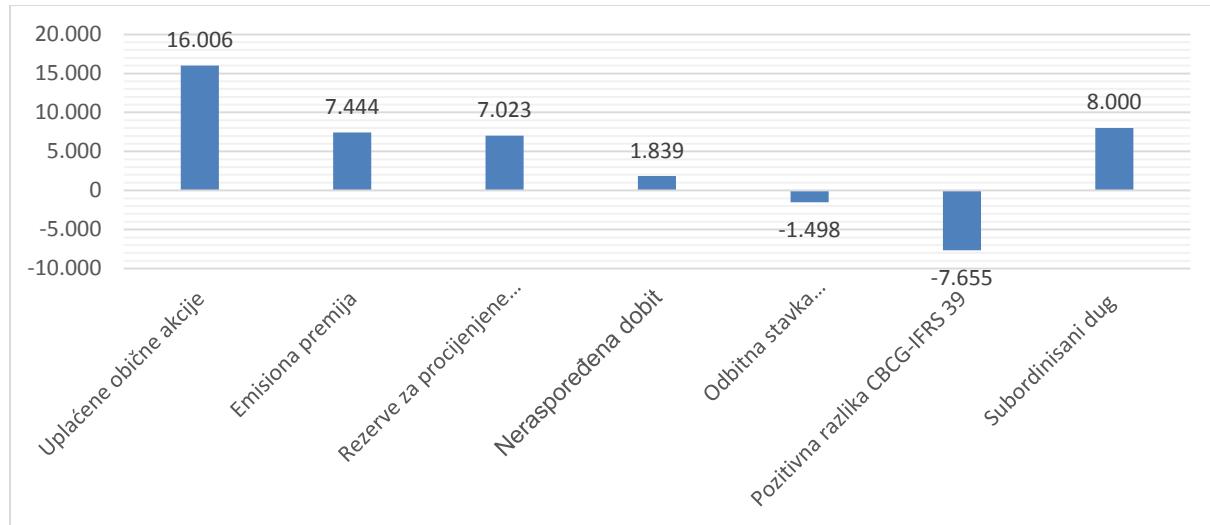
Ponderisana bilansna aktiva, formirana u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, na dan 31.12.2016. godine iznosi 240.017 miliona EUR (31.12.2015. RWA: 214.350 i na 31.12.2014. RWA: 170.942). U skladu sa Zakonom o bankama, a koji je u primjeni na 31.12.2016. godine, Banka je dužna da održava minimalni koeficijent solventnosti u iznosu od 10%. Koeficijent solventnosti na dan 31.12.2016. godine iznosi: 11,34% (2014. koeficijent solventnosti: 12,85%). Ukoliko uključimo neto dobit ostvarenu u 2016. godini u iznosu od 3.624 koeficijent solventnosti na 31.12.2016. godine je iznosio bi: 12,66%.

Na dan 31.12.2016. godine ni jedan pokazatelj poslovanja Banke ne odstupa od propisanog minimuma kako se to zahtijeva u skladu sa zakonskom regulativom Centralne Banke Crne Gore.

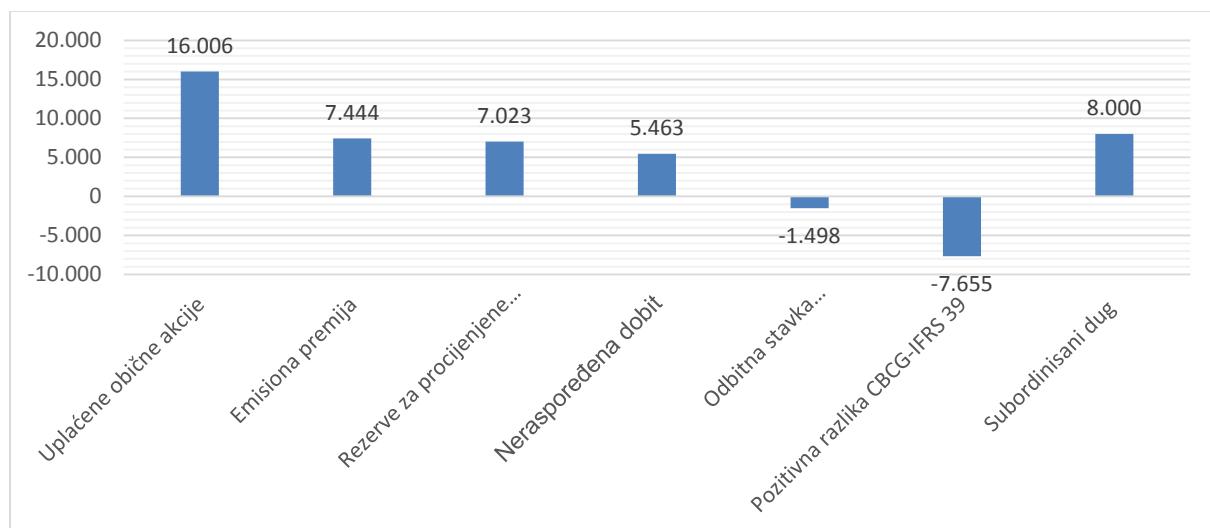
Ostvareni pokazatelji poslovanja po godinama

Pozicija\Godina	2012	2013	2014	2015	2016
Ukupna aktiva u '000 EUR	173.777	224.077	292.672	410.475	428.790
Ponderisana aktiva (RWA) u '000 EUR	121.048	124.796	170.942	214.350	240.017
Povraćaj na prosječnu aktivu (ROA)	0,98%	1,19%	0,95%	0,78%	0,85%
Povraćaj na prosječni kapital (ROE)	6,77%	8,83%	8,11%	8,27%	9,33%
Koeficijent solventnosti	15,05%	13,12%	15,25%	12,85%	11,34%
*Koeficijent solventnosti nakon uključene dobiti iz prethodne godine		14,67%	16,49%	13,97%	12,66%

Dijagramom predstavljena struktura sopstvenih sredstava bez tekuće dobiti u Hipotekarnoj banci AD na 31.12.2016.

Dijagramom predstavljena struktura sopstvenih sredstava sa tekućom dobiti u Hipotekarnoj banci AD na 31.12.2016.

6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

I. Sažet opis metodologije koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke

Banka formira katalog rizika i na osnovu ekspertskega mišljenja identificuje materijalno značajne rizike koje prati u svom ICAAP modelu.

Banka je koristeći se ekspertskim mišljenjem ključnih rukovodilaca i zaposlenih definisala sledeće rizike kao materijalno značajne:

Kreditni rizik - Hipotekarna banka za potrebe ICAAP-a koristi standardizovanu metodu koju je propisala CBCG i koja se koristi kao osnova za kalkulisanje potrebnog kapitala za potrebe ocjene koeficijenta solventnosti uz nadogradnju u dijelu rezultata stres testiranja. Na standardizovani obračun potrebnog kapitala za kreditni rizik dodaje se potreban kapital koji bi pokrio promjene uslijed stresa.

Banka sprovodi stres testiranje kreditnog rizika na kvartalnoj osnovi. U samom stres testiranju se koriste različite pretpostavke: Uvećanje NPL-a uslijed makoekonomskih kretanja u zemlji i regionu, smanjenje vrijednosti hipoteka koje se koriste kao kolaterali (smanjenje vrijednosti procjene za stambene nepokretnosti i poslovne nepokretnosti), uvećanje broja klijenata koji kasne preko 90 dana. Pravljenjem više različitih scenarija kalkuliše se nova vrijednost PBA (Ponderisane Bilansne Aktive) i PVB (Ponderisani Vanbilans). Tako dobijena vrijednost PBA/PVB predstavlja uvećanu komponentu kreditnog rizika (a rezultat je pomjeranja klijenata iz određenih grupa pondera u lošije). Takođe Banka radi na promjenama vremenskih zona i grupa u kojima bi se klijenti našli u promijenjenim okonostima, uticaja na bilans uspjeha, uticaja na neto izloženost (Izloženost – izdvojena ispravka vrijednosti) pri kalkulisanju PBA, PVB i uticaju na gradacije kroz razliku između obračuna rezervacija po CBCG i ispravke vrijednosti internog modela.

Rizik likvidnosti banke se definiše kao nesposobnost banke da izvršava svoje obaveze u roku njihovog dospijeća i rizika nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke. Samim tim, pod rizikom likvidnosti banke podrazumijeva se obezbjeđivanje dovoljnog obima (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza banke (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospijeća.

Likvidnost se može definisati kao:

- kratkoročna (operativna) i
- strukturalna likvidnost (na rok).

Operativnom ili kratkoročnom likvidnošću podrazumijeva se sposobnost banke da izvršava dnevne ili obaveze koje dospijevaju u kratkom roku (do sedam dana).

Obezbeđenje strukturne likvidnosti prepostavlja i ima za cilj usklađivanje novčanih primanja i novčanih izdavanja banke u dužem vremenskom periodu (preko sedam dana). Kao potreban kapital za pokriće rizika Hipotekarna banka koristi najveći GAP likvidnosti do 30 dana u poslednjih 12 mjeseci.

Rizik likvidnosti tržišta se definiše kao nesposobnost tržišta da obezbijedi dovoljno novca na tržištu pod uslovima koji mogu da obezbijede profitabilno i likvidno poslovanje banaka i privrede. Svaki poremećaj na tržištu likvidnosti utiče na rizik poslovanja banaka i na rizik ostvarenja postavljenih poslovnih ciljeva. Pri ocjeni se koristi ocjena eksperata.

Rizik likvidnosti – Banka pri računanju ekonomskog kapitala banke za rizik likvidnosti uzima GAP analizu i primjenu kamatnog šoka od 300 bp za potrebe ICAAP-a. Za regularne potrebe to je šok od 200 bp.

Rizik koncentracije – Korelacija djelova kreditnog portfolija (plasmana, klijenata, povezanih osoba, industrijskih sektora) unutar regulatornog kalkulisanja adekvatnosti kapitala nije adekvatno procijenjena. Banka prepoznaje činjenicu da je izloženost visoko – koncentrisanog kreditnog portfolija kreditnom riziku veća od one odgovarajuće diverzifikovanog portfolija zbog čega je njegov uticaj na profil rizičnosti manjih banaka izraženiji od onoga na profile većih banaka. Takođe je svjesna koncentracije na strani depozita. Međutim, Banka nije u stanju izmjeriti/procijeniti korelacije među elementima kreditnog portfolija na temeljima kojih bi mogla objektivnije procijeniti nivo ekonomskog kapitala koji bi odgovarao prisutnom nivou rizika (kreditne/depozitne) koncentracije. Stoga, Banka ekonomski kapital za rizik koncentracije svog portfolija procjenjuje na temelju visine ekspertno postavljenog faktora (CAOF-a; eng. Concentration add-on factor) kojim prilagođava ekonomski kapital za kreditni rizik i rizik koncentracije depozita.

Kako je Crna Gora relativno mala, Banka smatra da je uticaj geografske i/ili industrijske izloženosti bez većeg značaja.

Kamatni rizik u knjizi banke – Banka se, pri računanju ekonomskog kapitala banke za kamatni rizik u knjizi banke, koristi pojednostavljenim izračunom promjene ekonomске vrijednosti kapitala banke i kalkulacije standardnih kamatnih šokova od 100, 200 bp na GAP banke. Računa se rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke uslijed promjena kamatnih stopa. Kod ICAAP-a će se koristiti kamatni šok od 300 bp.

Strateški rizik i upravljački rizik – Ideja iza materijalnosti i kapitalne relevantnosti ovih rizika počiva na pretpostavci da se strateške odluke i očekivanja poslovne okoline reflektuju u računu bilansa

uspjeha (dobit ili gubitak Banke). Bančin bilans uspjeha predstavlja svojevrsnu mjeru kvaliteta usvojenih strategija (njihove implementacije i procjene uticaja i očekivanja poslovne okoline).

Zbog nemogućnosti istorijskog modeliranja (mjesečnih ili kvartalnih) devijacija od realizovane bruto dobiti Banka se pri procjeni odgovarajućeg nivoa ekonomskog kapitala za ove komponente njenog profila rizičnosti koristi definisanim postotkom ukupnih regulatornih kapitalnih zahtjeva, propisanog od strane regulatora.

Operativni rizik se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarenja gubitka u poslovanju Banke, uslijed neadekvatnih ili propusta vezanih za interne procese, kontrole i ljude ili/i eksternih događaja, odnosno usled slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti riziku. U operativni rizik je uključen i pravni rizik a isključuje se strateški i reputacioni rizik. Banka u kalkulaciji potrebnog kapitala za pokriće operativnih rizika koristi osnovni indikator.

Rizik zemlje se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od fizičkih i pravnih lica sa prebivalištem/sjedištem izvan Republike Crne Gore, a iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

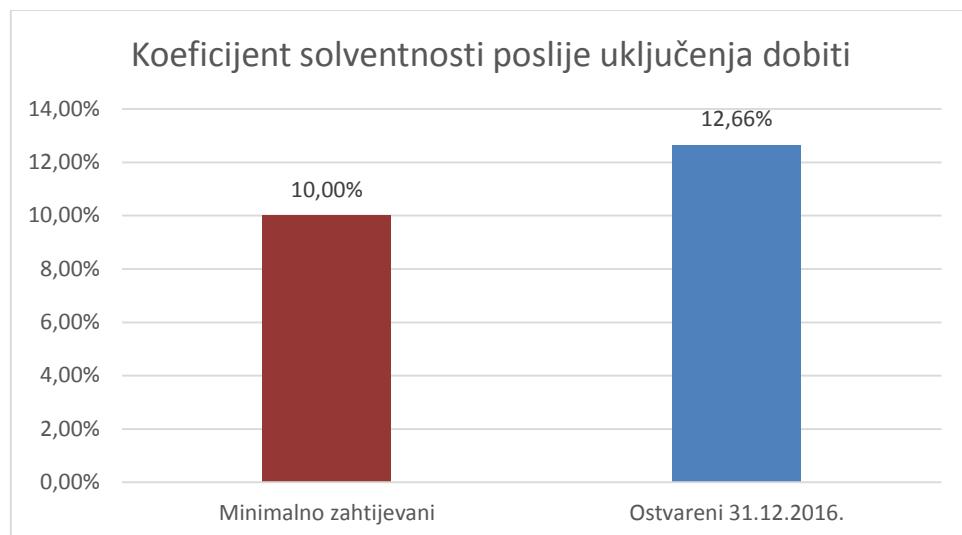
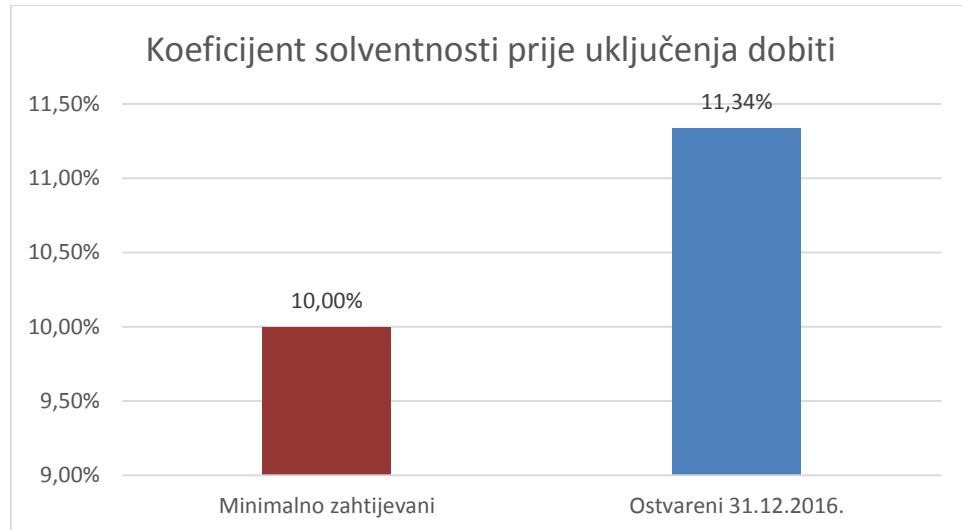
- **Političko-ekonomski rizik**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji.
- **Rizik transfera**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarenja gubitaka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.
Banka za rizik zemlje koristi standardizovani pristup.

II. Potrebni kapital za podržavanje tekućih i budućih aktivnosti

Rizični profil	Metodologija izračuna kapitala za rizični profil	Regula torni zahtjev	Metodologija izračuna kapitala za rizični profil	Interne potrebe za kapitalom	KRP; Ekonomski kapital, kapacitet za preuzimanje rizika	Ukupno dostupan interni kapital_SS_B_IK
A) Dio 1 Rizici za koje se izračunavaju minimalni kapitalni zahtjevi						
Kreditni rizik	Standardizovani pristup	25.202	Standardizovani pristup + PBA (Bazel 1 - bazel 2) +PVB (Bazel 1 - bazel 2)	28.730	28.500	30.000
Operativni rizik	jednostavni metod – BIA	3.201	BIA jednostavni metod + 20% za stres test	3.841	4.560	4.800
Tržišni rizik	Pojednostavljeni pristup	500	Pojednostavljeni pristup	500	523	550
Rizik zemlje	Pojednostavljeni pristup	850	Pojednostavljeni pristup + Stres test	1513	1.520	1600
B) Dio 2 Rizici koji nisu u potpunosti pokriveni minimalnim kapitalnim zahtjevima						
Rizik kamatne stope iz bankarske knjige	Interna metodologija, standardizovani kamatni šok od 200 bps	3	Sok od 300 bps umjesto 200 bps	3,8	19	20
Rizik likvidnosti	Interna i GAP analiza i primjena kamatnog šoka od 200 bps	65	Sok od 300 bps umjesto 200 bps	97,7	114	120
C) Dio 3 Rizici koji nisu pokriveni minimalnim kapitalnim zahtjevima						
Rezidualni rizik (CRM)			Ne izračunava se posebno			
Rizik sekjuritizacije			Ne izračunava se posebno			
Rizik koncentracije			COAF + HHI	297	470	500
OSTALI RIZICI						
Strateški rizik			Ne izračunava se posebno			
Reputacioni rizik			Ne izračunava se posebno			
D) 4 uticaj eksternih faktora i ekonomsko poslovno okruženje uključujući rezultate testiranja otpornosti na stress			Ne izračunava se posebno			
		29.820		34.982	35.706	37.590

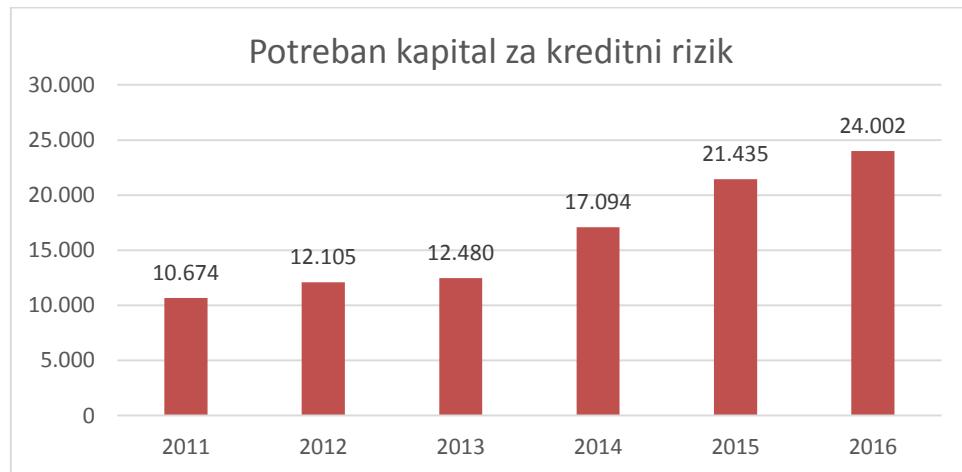
Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) je na 31.12.2016. godine imala sopstvena sredstva banke u absolutnom iznosu od 31.159 EUR (u '000 EUR) i koeficijent solventnosti od 11,34% (zakonski zahtijevani minimum je 10%). Planirana dobit u 2016, postojeći kapital uz planirani subordinirani dug i planirani rast Banke su na nivou koji omogućava održavanje i više nego dovoljnog procenta koeficijenta solventnosti (na nivou većem od minimalno propisanog), da koeficijent neće biti ugrožen ni u jednom trenutku i da će se racionalno koristiti kapital i balans rizika i prinosa.

Koeficijent solventnosti na 31.12.2016. nakon uključenja neto dobiti ostvarene u 2016. godini u iznosu od 3.624 EUR (u '000 EUR) iznosio bi 12,66%.

I. Potreban kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica je na 31.12.2016. godine ukalkulisala potreban kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti u iznosu od: 24.002 EUR (u '000 EUR).

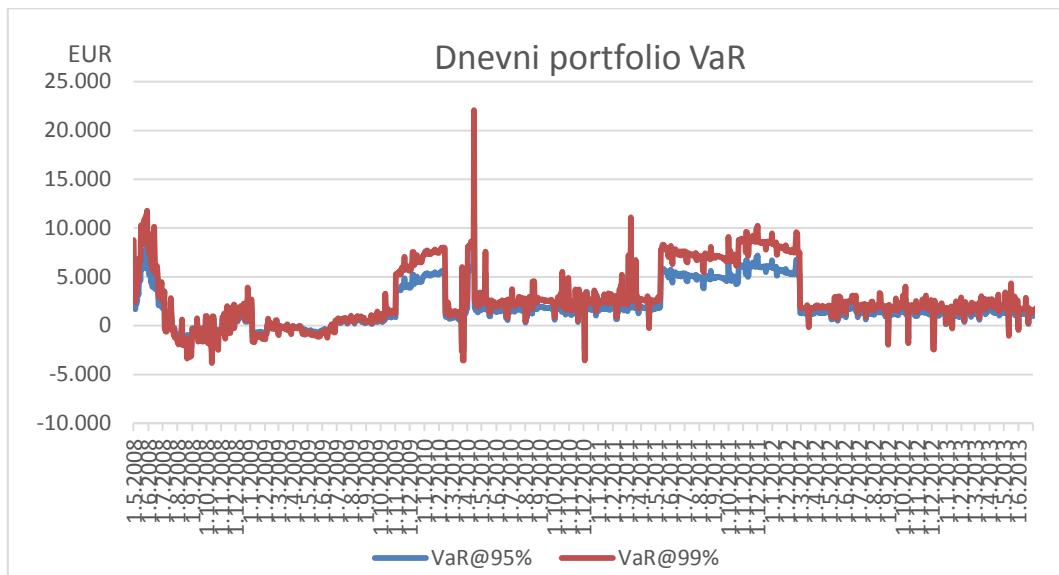

II. Potrebni kapital za tržišne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica na 31.12.2016. je izdvojila 0 EUR potrebnog kapitala za tržišne rizike obzirom da valutni rizik nema velikog značaja za Banku (iznosi manje od 2% sopstvenih sredstava Banke).

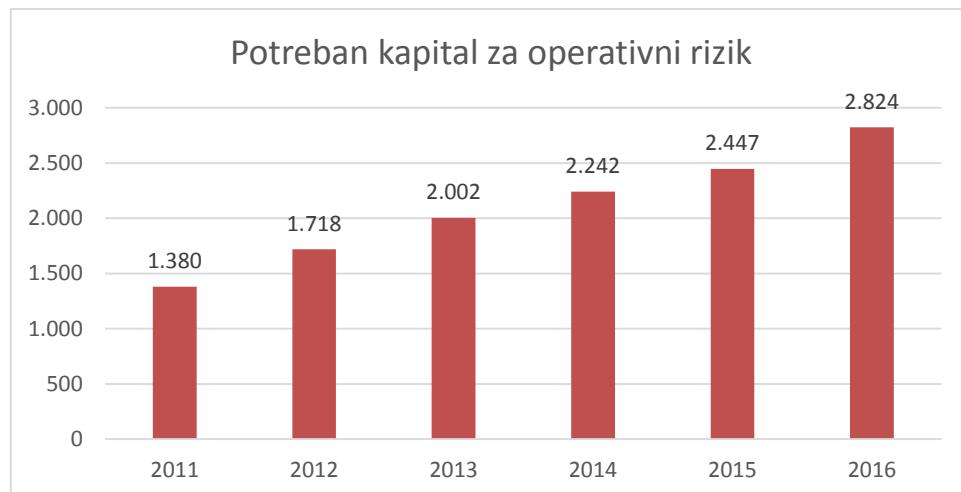
Kategorije potrebnog kapitala za tržišne rizike 31.12.2013		iznos u '000 EUR
Potreban kapital za devizni rizik		0
UKUPNO:		0

Za potrebe internih kalkulacija se radi i VaR metodologija, sa intervalom povjerenja od 5% i 1%. U narednom dijagramu je prikazan dnevni VaR 95 i 99% za devizni rizik.

III. Potrebni kapital za operativne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) na osnovu Basic Indicator Approach-a (jednostavni metod, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, poglavje VI - Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik; član 6.1. Metodologije; Metodologija za izračunavanje potreba za kapitalom) je iskalkulisala 2.824 EUR (u '000 EUR) potrebnog kapitala za operativne rizike u 2016. godini.

7. Kreditni rizik

I. Definicija dospjelih nenaplaćanih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C“ ili niže)

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena u roku dospjeća, bez obzira koliko je vremena prošlo od tog roka.

Kod klijenata za koje se utvrdi nemogućnost plaćanja ugovorenih obaveza (neurednost u plaćanju – kašnjenje preko 90 dana, pogoršanje finansijskog položaja uslijed kojeg banka očekuje gubitak, izvršena restrukturacija uslijed nemogućnosti plaćanja, stečaj, prevare, fizičko lice je umrlo i sl.) koje su dospjele po ugovorenoj dinamici plaćanja u skladu sa Ugovorom o plasmanu.

Kašnjenje preko 90 dana:

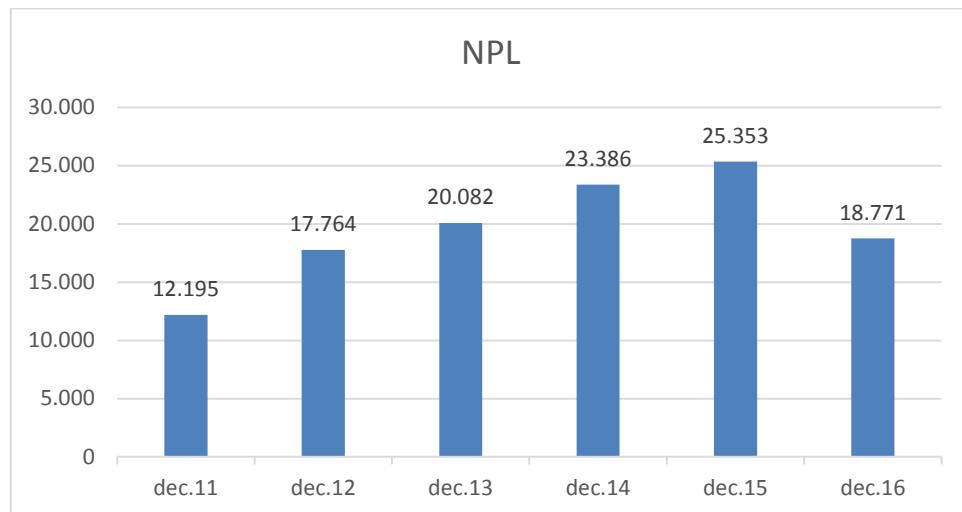
Obuhvata sva kašnjenja preko 90 dana.

Datum	krediti, u '000 EUR
dec. 11	3.950
dec. 12	3.258
dec. 13	8.189
dec. 14	4.046
dec. 15	6.002
dec. 16	10.838

U kategoriju *nekvalitetna aktiva* pored klijenata koji kasne sa plaćanjem spadaju i klijenti klasifikovani u kreditne rejting kategorije: C1, C2, D i E. (Klasifikacija C1 i C2 često nije posljedica kašnjenja već lošijih finansijskih pozicija i racija u finansijskim izvještajima, kod pravnih lica)

NPL decembar 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. i 2016. godine

NPL	
dec. 11	12.195
dec. 12	17.764
dec. 13	20.082
dec. 14	23.386
dec. 15	25.353
dec. 16	18.771

II. Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

Analiza i praćenje se radi na nivou individualnog klijenta i pojedine transakcije kao i na nivou portfolija. Upravljanje rizicima i odluke o kreditiranju zasnivaju se na kreditnim politikama, procedurama, pravilnicima za upravljanje rizicima i odgovarajućim alatima i procesima razvijenim u tu svrhu. Pri odobravanju kreditnih plasmana, svaki predlog se analizira sa aspekta rizika. Kreditna odluka se donosi u skladu sa nivoima odlučivanja koji su jasno i precizno definisani. Kod odlučivanja se koristi matrica odlučivanja i mogući ishodi glasanja kao i sam proces eskalacije u slučaju nepostojanja jedinstvenog mišljenja i stava po pitanju zahtjeva za plasmanom.

Pri analizi Banka utvrđuje: 1) namjenu kredita; 2) kreditnu sposobnost tražioca kredita, vrijednost kolateralu i uticaj drugih faktora koji su relevantni za mjerjenje izloženosti kreditnom riziku.

Pripremljeni kreditni predlog dostavlja se Službi za kreditnu analizu u kojoj se vrši analiza istog, kao i analiza pokazatelja poslovanja, odnosno finansijskog stanja dužnika. Kreditna analiza obavezno sadrži procjenu da li će dužnik ostvarivati novčane tokove kojima će se obezbijediti otplata glavnice i kamate. Prilikom kreditne analize vodi se računa o zakonski i interno propisanim limitima, vodeći računa o koncentraciji po djelatnostima, opština, regionima, koncentraciji kolateralu, koncentraciji individualnih i grupa klijenata.

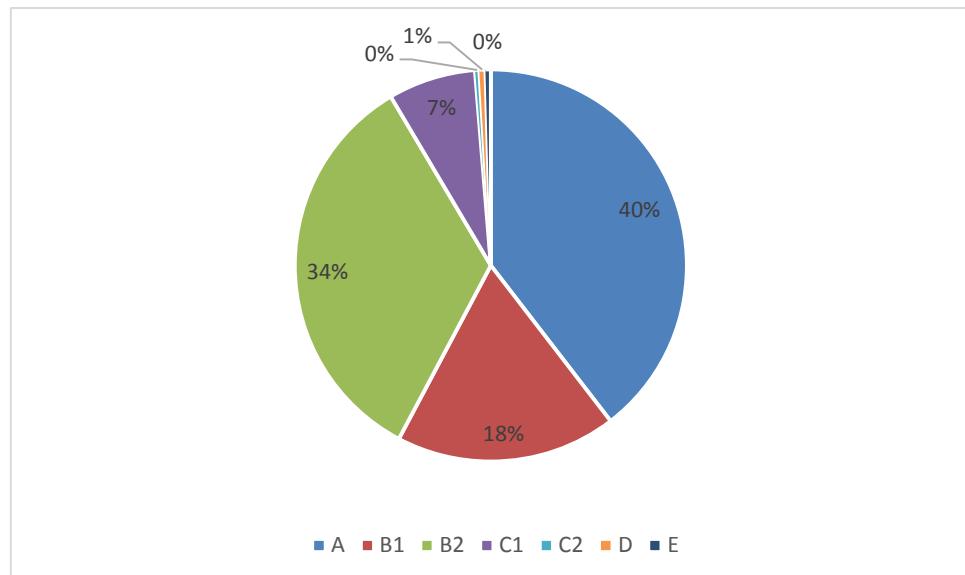
Sama kreditna analiza obuhvata analizu: profitabilnosti, likvidnosti, kapitalizacije, prošlih tokova gotovine, budućih tokova gotovine, istoriju otplate i saradnje sa bankom, kolaterale, zavisnost od kupaca, dobavljača, trend u grani u kojoj se poslovanje obavlja i ostalo. Analiza se zasniva na kvantitativnim podacima. Pored kvantitativne analize radi se i kvalitativna analiza a koja se odnosi na menadžment, kvalifikacionu strukturu, iskustvo u djelatnosti, očekivane trendove.

Banka vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa u skladu sa rejtingom klijenata minimum jednom mjesечно. Takođe, Banka u zavisnosti od grupacije klijenta minimum kvartalno vrši ispravku vrijednosti na grupnom – kolektivnom (portfolio) nivou ili na pojedinačnoj (individualnoj) ocjeni. Grupisanja se pored raspodjele na tip klijenta grupišu u odnosu na proizvode kod fizičkih lica.

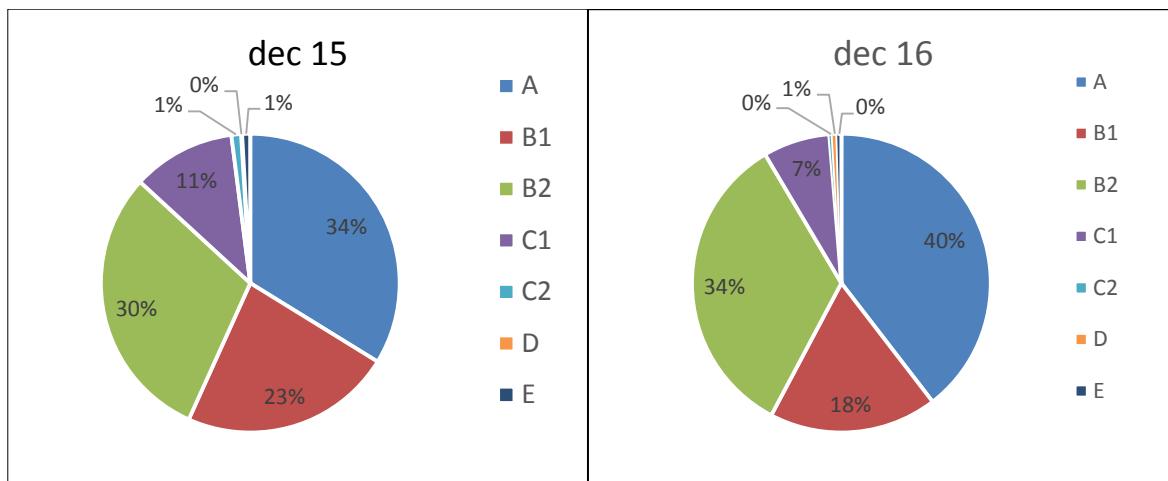
III. Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

Ukupan iznos izloženosti bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika na 31.12.2016.

Ukupno kategorija	Krediti	Rezerve
A	87.315.103	0
B1	40.178.314	803.178
B2	74.415.044	5.178.335
C1	15.938.766	3.170.674
C2	756.540	301.159
D	1.101.181	770.639
E	974.432	974.432
Ukupno	220.679.381	11.198.417

Kategorija:	31.12.2015.	31.12.2016.
A	65.064.460	87.315.103
B1	44.194.330	40.178.314
B2	57.922.744	74.415.044
C1	21.427.880	15.938.766
C2	1.995.803	756.540
D	224.394	1.101.181
E	1.705.223	974.432
UKUPNO:	192.534.834	220.679.381

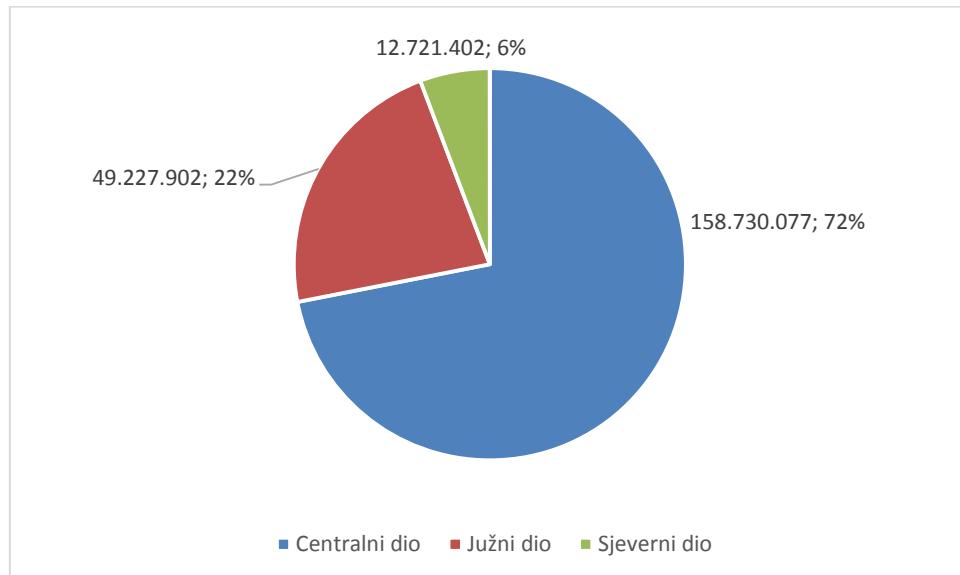
IV. Podjela izloženosti po geografskim područjima, razvrstanih na značajna područja prema značajnim kategorijama izloženosti banke (regioni, opštine i sl) a po potrebi i detaljnije razrađeni

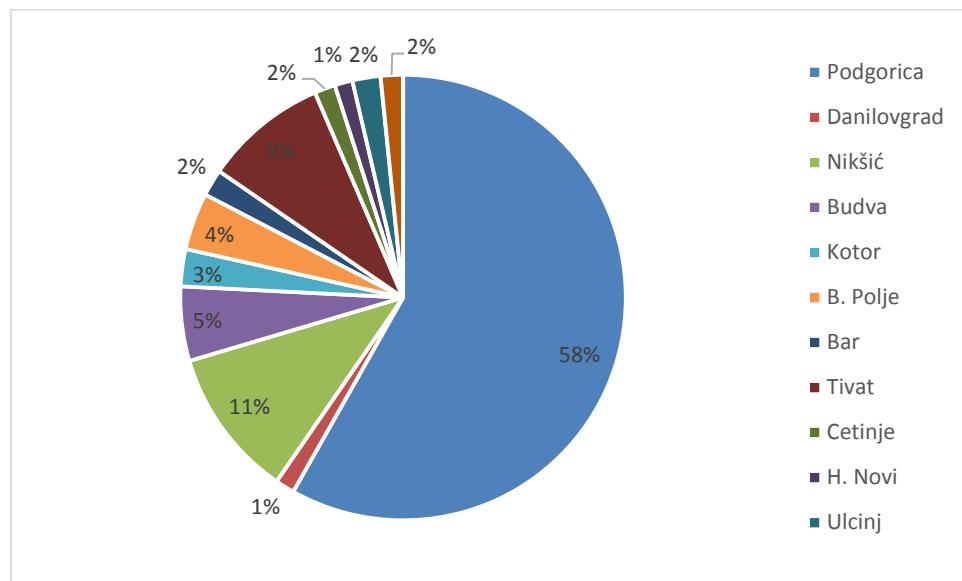
Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost na teritoriji Crne Gore. Objektivno je zavisna od demografske strukture i kretanja stanovništva kao i privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore. Dijelom regionalna diverzifikacija je uslovljena i vremenskim periodom otvaranja poslovnih jedinica. Dugoročni cilj Banke je ravnomjerna diverzifikacija na teritoriji poslovanja.

Portfolio po regionima (ukupan portfolio) na 31.12.2016.

Grad	Broj kredita	Broj kredita (%)	Portfolio	Portfolio (%)
Podgorica	128.434.377	58%	12.957	53%
Danilovgrad	3.069.858	1%	584	2%
Nikšić	23.878.599	11%	1.857	8%
Budva	11.889.084	5%	960	4%
Kotor	5.959.699	3%	1.015	4%
B. Polje	9.142.890	4%	1.992	8%
Bar	4.276.850	2%	1.003	4%
Tivat	19.767.700	9%	907	4%
Cetinje	3.347.243	2%	1.101	4%
H. Novi	2.836.173	1%	609	2%
Ulcinj	4.498.396	2%	438	2%
Berane	3.578.512	2%	1.119	5%
Ukupno	220.679.381	100%	24.542	100%

Region	Broj kredita	Broj kredita (%)	Portfolio	Portfolio (%)
Centralni dio	158.730.077	72%	14.642	60%
Južni dio	49.227.902	22%	4.932	20%
Sjeverni dio	12.721.402	6%	4.968	20%
Ukupno	220.679.381	100%	24.542	100%

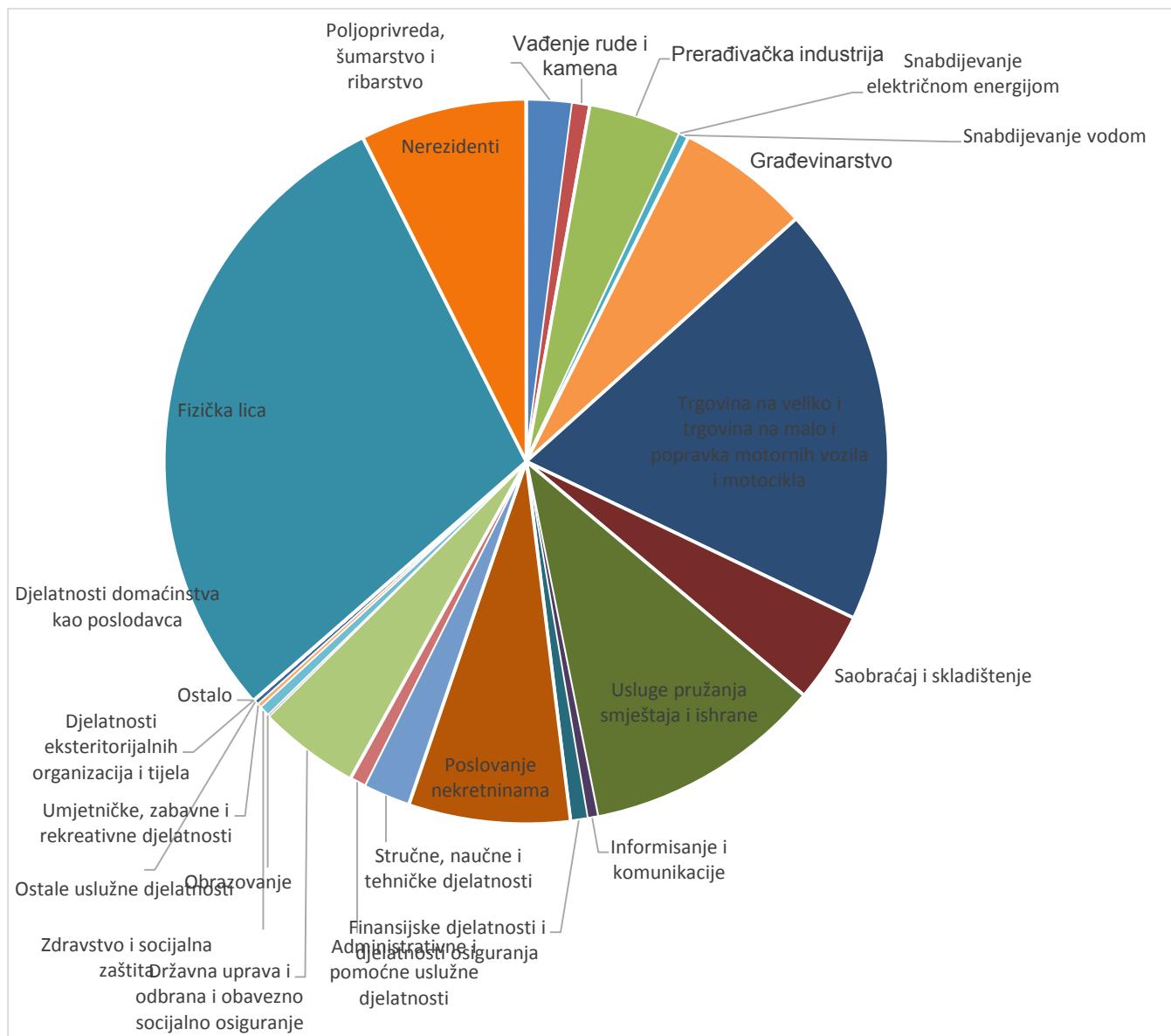
Struktura portfolija po regijama na 31.12.2016.

Opštinska struktura portfolija na 31.12.2016.

V. Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstane na kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost po djelatnostima. Objektivno je zavisna od privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore.

Struktura kredita po djelatnostima na 31.12.2016.

Sektor	Iznos	Procenat
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.530	2,05%
Vađenje rude i kamena	1.683	0,76%
Prerađivačka industrija	9.187	4,16%
Snabdijevanje električnom energijom	0	0,00%
Snabdijevanje vodom	897	0,41%
Građevinarstvo	13.166	5,97%
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	41.374	18,75%
Saobraćaj i skladištenje	8.915	4,04%
Usluge pružanja smještaja i ishrane	23.643	10,71%
Informisanje i komunikacije	1.021	0,46%
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.623	0,74%
Poslovanje nekretninama	15.901	7,21%
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	4.712	2,14%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.488	0,67%
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	10.002	4,53%
Obrazovanje	215	0,10%
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.027	0,47%
Umetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	420	0,19%
Ostale uslužne djelatnosti	450	0,20%
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0,00%
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0,00%
Ostalo	0	0,00%
Fizička lica	63.988	29,00%
Nerezidenti	16.437	7,45%
Ukupno	220.679	

VI Podjela izloženosti prema preostalom roku dospijeća

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospijeća sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

U hiljadama EUR

	Do mjesec dana	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Od 6 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Finansijska aktiva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	99.455	0	0	0	0	0	99.455
Krediti i potraživanja od banaka	14.498	983	0	0	0	0	15.481
Krediti i potraživanja od klijenata	12.971	29.248	19.127	45.581	71.593	37.529	216.049
HOV raspoložive za prodaju	11.071	3.502	1.907	8.367	49.925	1.037	75.809
HOV koje se drže do dospijeća	<u>9.869</u>	<u>6.806</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>110</u>	<u>0</u>	<u>16.785</u>
Ukupno	<u>147.864</u>	<u>40.539</u>	<u>21.034</u>	<u>53.948</u>	<u>121.628</u>	<u>38.566</u>	<u>423.579</u>
Finansijske obaveze							
Depoziti banaka	303	0	0	0	0	0	303
Depoziti klijenata Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	45.586	50.304	58.151	93.485	83.682	2.142	333.350
Subordinisani dug	<u>0</u>	<u>1.018</u>	<u>239</u>	<u>2.684</u>	<u>13.578</u>	<u>17.812</u>	<u>35.331</u>
Ukupno	<u>45.889</u>	<u>51.289</u>	<u>58.390</u>	<u>96.169</u>	<u>107.260</u>	<u>19.954</u>	<u>378.951</u>
Ročna neusklađenost							
- 31. decembra 2016. godine	<u>101.975</u>	<u>-10.750</u>	<u>-37.356</u>	<u>-42.221</u>	<u>14.368</u>	<u>18.612</u>	<u>44.628</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>51.632</u>	<u>-2.384</u>	<u>-5.990</u>	<u>-19.722</u>	<u>19.762</u>	<u>-7.081</u>	<u>36.217</u>
Kumulativni GAP:							
- 31. decembra 2016. godine	<u>101.975</u>	<u>91.225</u>	<u>53.869</u>	<u>11.648</u>	<u>26.016</u>	<u>44.628</u>	-
- 31. decembra 2015. godine	<u>51.632</u>	<u>49.248</u>	<u>43.258</u>	<u>23.536</u>	<u>43.298</u>	<u>36.217</u>	-
% od ukupnog izvora sredstva							
- 31. decembra 2016. godine	<u>24,07%</u>	<u>-2,54%</u>	<u>-8,82%</u>	<u>-9,97%</u>	<u>3,39%</u>	<u>4,39%</u>	-
- 31. decembra 2015. godine	<u>12,73%</u>	<u>-0,59%</u>	<u>-1,48%</u>	<u>-4,86%</u>	<u>4,87%</u>	<u>-1,75%</u>	-

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2016. godine ukazuje na postojanje ročne neusaglašenosti preostalog perioda dospijeća sredstava i obaveza za periode, od 1 - 3 mjeseca, od 3 – 6 mjeseci, kao i za period od 6 - 12 mjeseci. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Kod kumulativnog Gap-a ne postoji ročna neusaglašenost dospijeća sredstava i obaveza. Na dan 31. decembra 2016. godine, depoziti po viđenju u gore navedenoj tabeli su prikazani na osnovu očekivanih dospijeća korišćenjem modela baziranom na istorijskim podacima Banke. Banka primjenjuje navedeni pristup upravljanja likvidnošću od 31. decembra 2012. godine.

VII. Iznos nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih potraživanja podijeljene na značajna geografska područja, uključujući rezervacije / ispravke vrijednosti za svako geografsko područje

Opština	Dospjela glavnica (C,D,E)	Nedospjela glavnica (C,D,E)	Kredit (C,D,E)	Rezervacija glavnice (C,D,E)
Podgorica	2.923.120	125.511.256	128.434.377	3.723.883
Danilovgrad	19.233	3.050.625	3.069.858	53.515
Nikšić	181.285	23.697.314	23.878.599	451.290
Budva	156.043	11.733.041	11.889.084	748.161
Kotor	11.040	5.948.659	5.959.699	73.281
B. Polje	228.444	8.914.446	9.142.890	286.137
Bar	11.325	4.265.525	4.276.850	69.327
Tivat	2.006.880	17.760.820	19.767.700	338.406
Cetinje	234.009	3.113.234	3.347.243	295.393
H. Novi	11.220	2.824.953	2.836.173	37.640
Ulcinj	506.830	3.991.566	4.498.396	59.508
Berane	32.442	3.546.070	3.578.512	118.152
UKUPNO	6.321.872	214.357.509	220.679.381	6.254.693

VIII. Promjene u rezervacijama / ispravkama vrijednosti za nekvalitetnu aktivu

TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

Kretanja na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja, kao i pregled Troškova obezvrjeđenja i rezervisanja dati su u prilogu:

a) Troškovi obezvrjeđenja U hiljadama EUR	2016.	2015.
Neto rezervisanja rezervisanja po osnovu:		
- kredita	1.436	1.798
- naknada	-	2
- ostala poslovna potraživanja	462	-
- investicionih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	878	1.322
- ostalo	35	150
	2.811	3.272

b) Troškovi rezervisanja

U hiljadama EUR	2016.	2015.
Neto rezervisanja rezervisanja po osnovu:		
- vanbilansnih stavki	644	554
- ostalo	26	3
	670	557

c)

Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja
2016. godina

2016. godina

U hiljadama EUR

	Krediti i poslovi lizinga (napomena 16)	Kamate (napomena 16)	Stečena aktiva (napomena 21)	Rezerve za operativni rizik (napomena 25)	Ostala potraživanja (napomene 20 i 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 25)	Obezvredenje inv.HoV raspoloživih za prodaju (napomena 17a)	Obezvredenje depozita(napomena 16)	Ukupno
Stanje na početku godine	6.295	84	580	315	294	845	1.322	-	9.735
Obezbjedjenje vrijednosti u toku godine, neto	1.437	-	-	26	459	644	878	38	3.482
Ukidanja/ispravke koje nisu imale efekte na BU	-	26	701	-	30	-	-	-	757
Prenos na vanbilans	(1.477)	(28)	-	-	(6)	-	-	-	(1.511)
Stanje na kraju godine	6.255	82	1.281	341	777	1.489	2.200	38	12.463

2015. godina

	Krediti i poslovi lizinga (napomena 16)	Kamate (napomena 16)	Stečena aktiva (napomena 21)	Rezerve za operativni rizik (napomena 25)	Ostala potraživanja (napomene 20 i 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 25)	Obezvredenje inv.HoV raspoloživih za prodaju (napomena 17a)	Obezvredenje depozita	Ukupno
U hiljadama EUR									
Stanje na početku godine	5.239	50	495	312	140	290	-	-	6.526
Ispravke vrijednosti u toku godine, neto	1.798	-	-	3	151	555	1.322	-	3.829
Ukidanja/ispravke koja nisu imale efekte na BU	-	37	85	-	3	-	-	-	125
Prenos na vanbilans	(742)	(3)	-	-	-	-	-	-	(745)
Stanje na kraju godine	6.295	84	580	315	294	845	1.322	-	9.735

8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala standardizovanim metodom, izračunava potrebnii kapital za kreditni rizik.

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke bilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 11-71 Odluke). Iznos izloženosti u tabeli predstavlja knjigovodstvenu vrijednost izloženosti umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrijednosti) za te izloženosti (član 12 Odluke) - i dobija se *neto princip*. Rizikom ponderisani iznos izloženosti predstavlja proizvod iznosa neto izloženosti i odgovarajućeg pondera rizika za tu izloženost (član 14 Odluke). Definicije pojedinih entiteta prema kojima je Banka izložena date su u samom tekstu Odluke.

Naziv potraživanja	Bruto izloženost i	Rezervacij e (veći iznos ili	Iznos izloženost i	Rizikom ponderisa ni iznos	Pozicija
	1	\	3=1-2	4	5
Ponder 0%					
4 Izloženost prema centralnoj vladi u Crnoj Gori i CBCG	163.484		163.484	0	4
6 Izloženost prema međunarodnim organizacijama (član 26 Odluke)			0	0	6
7 Gotovina i gotovinski ekvivalenti	11.207		11.207	0	7
9 Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)	9.140	13	9.127	0	9
Ponder 10%					
Ponder 20%					
3 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1	1.489		1.489	298	15
4 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1,2 ili 3	7.577		7.577	1.515	16
5 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći	1		1	0	17
Ponder 35%					
1 Izloženosti obezbijedene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	16.862	553	16.309	5.708	26
Ponder 50%					
4 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5	6.921		6.921	3.460	31
5 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći	157	10	147	73	32
6 Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2			0	0	33
7 Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1 Odluke)	4.662	204	4.458	2.229	34
9 Izloženosti ili djelovi dospjeli a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav 1 tačka 12 Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4	6.969	2.377	4.592	2.296	36
Ponder 75%					
1 Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)	48.424	1.160	47.264	35.448	45
Ponder 100%					
5 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5	24.860	514	24.346	24.346	50
6 Učešće banke u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)	6.302	2.843	3.459	3.459	51
9 Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)	25.512	1.311	24.201	24.201	54
11 Ostale izloženosti obezbijedene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	43.925	3.566	40.359	40.359	56
12 Izloženosti ili djelovi dospjeli a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nisu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbjedenog dijela ukupne izloženosti	1.862	1.232	630	630	57
18 Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav 1 tačka 2 Odluke)	4.913	140	4.773	4.773	63
20 Materijalna imovina (zemljište, zgrade, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (član 62 Odluke)	4.345	1.917	2.428	2.428	65
21 Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika (član 63 Odluke)	48.670	2.623	46.047	46.047	66
Ponder 150%					
3 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6	381	76	305	458	72
8 Izloženosti ili djelovi dospjeli a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nisu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke ne prelaze 20% neobezbjedenog dijela ukupne izloženosti	89	7	82	123	77
Ponder 350%					
1 Izloženosti pozicija u sekuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 (član 154 Odluke)			0	0	83
UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA		437.751	18.545	419.206	197.853
					84

PVB - Izvještaj o ponderisanim vanbilansnim stawkama

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke vanbilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 13 i 14 Odluke o adekvatnosti). Iznos izloženosti po osnovu stavki vanbilansa predstavlja vanbilansnu obavezu Banke (kreditni ekvivalent vanbilansne izloženosti) tj. knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve za vanbilans). Ponderisana vrijednost izloženosti po osnovu vanbilansa predstavlja proizvod kreditnog ekvivalanta vanbilansne izloženosti i odgovarajućih pondera rizika za tu izloženost kako je dato u tabeli.

R. br.	Vrsta vanbilansnih stavki	Iznos izloženosti nakon primjene faktora konverzije										UKUPNO	Pozicija	
		0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	35%	50%	75%	100%		
Nizak rizik														
1.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (ugovori o kreditu, kupovini harta od vrijednosti, izdavanju garancija ili akcepta) koji se mogu bezuslovno opozivati u svakom trenutku bez prethodnog obaveštenja, ili daju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika kredita	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2.	Besuslovno opozivne kreditne linije odobrenе stanovništvu (kreditne kartice, prekoračenja na računu) za koje ugovoreni uslovi dozvoljavaju banci da ih u potpunosti opozove (bezuslovno opozive kreditne linije)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
3.	Izloženosti koje su predmet materijalne i nematerijalne kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 0%													0	4
Srednje nizak rizik														
1.	Dokumentarni akrediti kod kojih isporuka ima ulogu kolateralia i drugi instrumenti za koje postoji mogućnost potpunog namirenja iz kolateralia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
2.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani s originalnim rokom dospijeća do jedne godine, koji ne mogu biti bezuslovno opozvani u bilo koje vrijeme bez prethodnog obaveštenja kao i neiskorišćeni kreditni aranžmani koji ne pružaju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika	176	0	148	190	0	2.058	0	52	95	0	2.058	2.205	6
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 20%													2.205	7
Srednji rizik														
1.	Izdati i potvrđeni dokumentarni akrediti (koji ne predstavljaju stavku srednje rizike)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
2.	Jemstva i garancije (uključujući činidbene garancije, garancije za dobro izvršenje posla, carinske garancije i garancije za izmirene poreza) i garancije koje nemaju svojstvo kreditnih supstituta	0	0	38	150	0	11.755	0	13	75	0	11.755	11.843	9
3.	Neopozivni stand-by akrediti koji nemaju svojstvo kreditnih supstituta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10
4.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (kupovina HOV, izdavanje garancija ili akcepta) sa originalnim rokom dospijeća dužim od jedne godine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
5.	Aranžmani u vezi s izdavanjem kratkoročnih obveznica (NIFs) i obnovljivi aranžmani pokroviteljstva nad izdavanjem srednjopročnih obveznica (RUFs)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 50%													11.843	13
Visoki rizik														
1.	Garancije koje imaju svojstvo kreditnih supstituta	275	0	423	2.023	0	26.897	0	148	1.012	0	26.897	28.057	14
2.	Akcepti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
3.	Indosirane mjenice koje ne glase na drugu banku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16
4.	Transakcije sa prawom na regres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17
5.	Neopozivni stand-by akrediti koji imaju svojstvo kreditnih supstituta	967	0	0	0	0	59	0	0	0	0	59	59	18
6.	Imovina kupljena na osnovu ugovora o direktnoj terminskoj kupovini	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19
7.	Ugovori o terminskim depozitima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
8.	Neplaćeni dio djelomično uplaćenih akcija i harta od vrijednosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21
9.	Ugovori o prodaji i restiku imovine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22
10.	Ostale rizične vanbilansne obaveze	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 100%													28.116	24
UKUPAN IZNOS PONDERISANIH VANBILANSNIH STAVKI													42.164	25

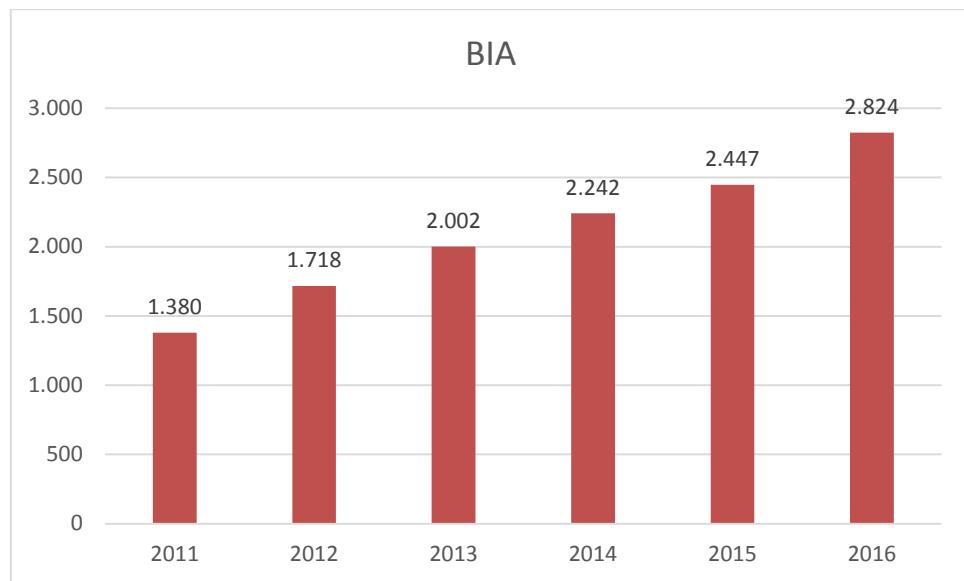
9. Rizik druge ugovorne strane

Banka na 31.12.2016. nije bila izložena riziku druge ugovorne strane pa stoga ne objavljujemo infomacije o takvim izloženostima.

10. Operativni rizik

Operativni rizik se u Banci definije kao vjerovatnoća ostvarenja gubitka u poslovanju Banke, usled neadekvatnih ili propusta vezanih za interne procese, kontrole i ljudi ili/i eksternih događaja, odnosno usled slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti riziku. Banka za izračun potrebnog kapitala za pokriće operativnih rizika koristi osnovni indikator (BIA - Basic Indicator Approach) a paralelno koristi za interne potrebe i standardizovani pristup kao dopunski parametar.

Godina	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Basic Indicator Approach (BIA)	1.380	1.718	2.002	2.242	2.447	2.824

11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Shodno Strategiji upravljanja rizicima, Banka može vršiti investiranja u dužničke hartije od vrijednosti, kao i vlasničke hartije od vrijednosti koje se kotiraju na berzi, odnosno akcije pravnih lica koja se bave finansijskom ili nefinansijskom djelatnošću za koje se procijeni da Banka po osnovu investicija u vlasničke hartije od vrijednosti, može ostvariti prinose uz prihvatljiv nivo rizika. Investiciona aktivnost, usmjerena na podizanje efikasnosti upravljanja sredstvima, prihvatljiva je i poželjna uz minimiziranje rizika iz tih aktivnosti.

S obzirom na navedeno, Banka u svom portfoliju ima: hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, hartije od vrijednosti koje se drže do dospeća i ulaganja u kapital drugih pravnih lica.

Struktura ulaganja na dan 31.12.2016.

(u '000 EUR)

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	75.809
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	16.785

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju obuhvataju instrumente kapitala drugih pravnih lica i dužničke hartije od vrijednosti. Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju se iskazuju po fer vrijednosti. Fer vrijednost hartija od vrijednosti koje se kotiraju na berzi se zasniva na tekućim cijenama ponude. Nerealizovani dobici i gubici po osnovu hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju evidentiraju se u okviru revalorizacionih rezervi, dok se hartija od vrijednosti ne proda, naplati ili na drugi način realizuje ili dok ta hartija od vrijednosti nije trajno obezvrijeđena. Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe ili kada im se umanji vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

Prihodi od kamata na dužničke hartije od vrijednosti se obračunavaju i pripisuju mjesечно. Dividende po osnovu hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju priznau se u bilansu uspjeha onda kada subjekat stekne pravo na uplatu.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća vode se po amortizovanom trošku ulaganja. Amortizovani trošak ulaganja je akvizicijski trošak/nominalna vrijedost kupljenih vrijednosnih papira umanjena/uvećana za diskont/premiju korigovan za amortizovani iznos diskonta/premije. Premija ili diskont vremenom se amortizuju a najmanje kvartalno priznaju u bilansu uspjeha, tako da se na dan dospjeća vrijednosnog papira njegova knjigovodstvena vrijednost izjednačava sa nominalnom vrijednošću na koju glasi.

Tržište kapitala po prirodi je nepredvidivo pa se stoga kretanje tržišnih cijena hartija koje se drže u portfoliju prati na dnevnoj osnovi, radi utvrđivanja trenutne vrijednosti portfolia Banke.

U nastavku je analitika pozicija na dan bilansiranja:

a) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

U hiljadama EUR	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dužničke hartije od vrijednosti		
Vlade Crne Gore	41.563	40.435
Nerezidenti	30.154	23.333
	71.717	63.768
Obezvredjenje dužničkih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju (napomena 6c)	-	(152)
	71.717	63.616
Vlasničke hartije od vrijednosti		
Rezidenti	2.837	2.785
Nerezidenti	3.455	804
	6.292	3.589
Obezvredjenje vlasničkih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju (napomena 6c)	(2.200)	(1.170)
	4.092	2.419
	75.809	66.035

Hartije od vrijednosti koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 41.563 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 40.435 hiljada) odnose se na Državne obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore, nominalne vrijednosti EUR 39.196 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 38.930 hiljada) čiji je rok dospijeća od marta 2018. godine do novembra 2020. godine, sa fiksnom kamatnom stopom koja se kreće od 3,875% do 5,375%.

Dužničke hartije od vrijednosti - nerezidenti koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 30.154 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 23.333 hiljade), nominalne vrijednosti EUR 28.746 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 22.500 hiljada) dospijevaju u periodu od januara 2017. do marta 2025. godine sa kamatnom stopom koja se kreće od 1,375% do 10,375%.

U nastavku je dat detaljan prijegled Hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju, koji uključuje glavnici po fer vrijednosti, neamortizovani diskont, premije i kamatu:

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dužničke hartije od vrijednosti	71,717	63,616
Ministarstvo finansija Vlade Crne Gore	41,563	40,435
Finanziaria Internationale Holding SPA	2,844	3,099
Negentropy SICAV	2,142	2,092
Podravska banka a.d.	2,275	2,071
Corporation Financière Européenne S.A.	5,409	3,345
New Millennium Sicav	1,703	1,596
Ferrexpo Finance plc	381	203
Agramnekretnine DD	113	107
Arcelormittal S.A.	-	634
Banca Popolare di Vicenza	1,020	997
Hrvatska banka za obnovu i razvitak	938	948
International bank of Azerbaijan	0	907
JCS Russian Railways	1,442	943
Ministarstvo finansija Albanije	554	517
Ministarstvo finansija Srbije	3,845	2,866
State oil company of Azerbaijan	-	942
Zagrebački holding doo	2,058	1,914
Astaldi SPA	523	-
European Investment bank	418	-
Hyundai Capital America	1,684	-
New Millennium-Flex Credit	1,068	-
Polyus Gold International	700	-
Republika Hrvatska	1,037	-
Vlasničke hartije od vrijednosti	4,092	2,419
Credy banka AD, Kragujevac	-	45
Granit Peščar AD, Ljig	-	-
Mlekara AD, Subotica	-	-

Preduzeće za puteve Požarevac AD, Požarevac	-	-
Telekom Srpske AD, Banja Luka	90	141
Crnogorski Elektroprenosni Sistem AD, Podgorica	-	-
Jugopetrol AD, Kotor	69	21
Kontejnerski terminali i generalni tereti AD, Bar	-	-
Autoremont AD, Kotor	-	6
Atlas Banka AD, Podgorica	615	1,584
Barska Plovidba AD, Bar	-	1
Luka Bar AD, Bar	1	1
Port of Adria AD	-	2
Messer Tehnogas AD, Beograd	-	195
Aerodrom Nikola Teska AD, Beograd	273	199
Iritel AD, Beograd	12	17
Paraćinka AD, Paraćin	69	37
Energoprojekt Entel AD, Banja Luka	-	49
ZIF Zepter Fond AD, Banja Luka	210	85
Sojaprotein AD, Bečej	-	36
Alfaplam AD Vranje	68	-
Gorenjska banka dd Kranj	872	-
Halkbank AD Beograd	634	-
KD Financna družba DD	848	-
KD Group Financna družba DD	248	-
Milan Blagojević AD	1	-
Novosadski sajam AD Novi Sad	5	-
Takovo AD Gornj Milanovac	26	-
Uniqia Insurance Group AG	51	-
	75,809	66,035

b) Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 16.785 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 3.719 hiljada) odnose se na::

1. Državne zapise Vlade Crne Gore nominalne vrijednosti EUR 16.704 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 3.500 hiljada) čiji je rok dospijeća šest mjeseci od dana kupovine sa godišnjom prinosom od 0,81% do 2,86 % i
2. Obveznice Crnogorskog fonda rada u iznosu od EUR 110 hiljada (31. decembra 2015.: EUR 213 hiljada) sa dospijećem do 27. jula 2017. godine i godišnjom kamatnom stopom od 7%.

Tokom izvještajnog perioda, Banka je ostvarila sledeće rezultate iz poslova sa hartijama od vrijednosti:

(u '000 EUR)

VRSTA PRIHODA	Iznos:
Prihodi od kamata	2,511
Prodaja akcija/udjela	203
Dividenda	71

Ukupni nerealizovani dobitak nastao usklađivanjem sa fer vrijednošću na datum bilansiranja, iznosi je EUR 1,184 hiljada.

12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige**I. Priroda rizika kamatne stope i ključne pretpostavke korišćene za mjerjenje izloženosti riziku kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovackih aktivnosti banke**

U uslovima deregulacije bankarskog poslovanja i dinamičnih promjena u bankarskom okruženju, kamatne stope banke se često mijenjaju i usklađuju sa novonastalim uslovima poslovanja banke. To se odnosi kako na aktivne tako i na pasivne kamatne stope.

Mogućnost promjene kamatnih stopa je bitna karakteristika poslovne politike Banke i ključni faktor uspješnog poslovanja banke. Od obima i strukture produktivne aktive banke i visine aktivnih kamatnih stopa zavisi nivo ukupnog prihoda banke, dok su rashodi primarno determinisani visinom pasivnih kamatnih stopa i strukturon pasive.

Razlika između ukupnih prihoda i rashoda od kamata predstavlja neto kamatni prihod banke.

Politika kamatnih stopa se formira u skladu sa poslovnom strategijom Banke, strategijom procenta ostvarenja prihoda od kamatne stope u ukupnim prihodima i procenta kamatnih rashoda u ukupnim rashodima Banke. Definisanjem učešća neto kamatnih prihoda u ukupnim prihodima, Banka kroz biznis plan i projekcije bilansa stanja, bilansa uspjeha i novčanih tokova u dugom roku, formira svoju strategiju i politiku kamatnih stopa.

Obzirom da banka vrši ročnu transformaciju depozita iz kratkoročnih izvora u dugoročne plasmane, mora voditi računa o horizontalnoj ravnoteži u bilansu stanja: da se varijabilni izvori plasiraju u varijabilne plasmane, a se fiksni izvori plasiraju u fiksne plasmane, te da se eventualni neusklađenosti ispravljaju tehnikama „hedžinga“. Na operativnom nivou treba koristiti informacije i predviđanja kretanja inflacije, tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu (lokalnom, regionalnom i međunarodnom) i koristiti eventualne prostore (otvorene pozicije) za stvaranje dodatnih prihoda kroz pravilno operativno pozicioniranje Banke.

Banka preko ALCO komiteta prati ostvarivanje strategije i ove politike, prati da se ne daju dugoročni plasmani sa fiksnim kamatnim stopama koji se vezuju za kratkoročne izvore (obezbjeđuje ročnu usklađenost), da se premija rizika uključuje u aktivnu kamatnu stopu na plasmane u skladu sa reitingom klijenta i da se vremenska dimenzija ima u vidu prilikom formiranja kamatne stope.

Faktori rizika od kojih zavisi tržišno formiranje kamatnih stopa su:

1. premija rizika
2. ročna transformacija sredstava
3. plasman u Hartije od vrijednosti
4. nekamatonosna pasiva
5. veličina banke
6. intenzitet konkurenčije
7. struktura plasmana i depozita
8. pozicija na tržištu novca
9. preferencija komitenata
10. tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu
11. nivo referentne kamatne stope dostupne Banci
12. nivo kamatne stope na među-bankarskom tržištu
13. elementi konkurentnosti
14. predviđanje inflacionih trendova
15. stopa obavezne rezerve na depozite

Prema vrsti uzroka rizika kamatne stope, možemo ih podijeliti na sledeće kategorije:

- Rizik ročne neusklađenosti
- Rizik krive prinosa
- Rizik osnovice (referentnih kamatnih stopa, fiksnih i varijabilnih) i
- Rizika opcije (prijevremenog vraćanja plasmana ili povlačenja depozita)

II. Promjene ekonomске vrijednosti, dobiti ili drugog relevantnog mjerila koje koriste zaposleni u banci, zaduženi za mjerjenje, praćenje i upravljanje rizikom kamatne stope, a koje su nastale zbog promjena kamatnih stopa u skladu sa korišćenim metodama za izračunavanje kamatnog rizika, raščlanjeno po valutama

ALCO, minimalno jedanput mjesечно, na svojim sjednicama razmatra rizik kamatne stope iz bankarske knjige, praćenjem mjesечно ostvarenih prihoda i rashoda i odnos sa planom za tu godinu (biznis planom), posmatra mjesечно obračunatu maržu na aktivnoj i pasivnoj strani bilansa stanja poredi ih i posmatra kamatnu maržu. Takođe konvertuje kamate na godišnjem nivou, poredi kamatonosnu aktivan i pasiv i dinamiku kretanja u vremenskom periodu od godinu dana. ALCO prati i mjesечно ostvarene prihode i rashode, poredi ih sa planiranim i prati u dužem vremenskom periodu (od najmanje godinu dana).

Takođe, prati se izloženost Banke na promjene u kamatnim stopama, primjenom standardizovanog šoka od 200 b.p. i uticaj na bilans uspjeha. Prati se dodatno i uticaj u slučaju povlačenja novca sa računa a vista depozita. Praćenje se vrši na osnovu GAP analiza i uticaja na bilans uspjeha za sve valute na konsolidovanoj osnovi kao i na nivou pojedinačnih značajnijih valuta. GAP analiza obuhvata vremenske okvire za raspoređivanje stavki bilansa stanja: 1-30 dana, 31-90 dana, 91-180 dana, 181 - 365 dana, preko 1 godine.

Pored GAP analize, koristi se i GAP –trajanja kako bi se pratila i potencijalna promjena svih vrijednosti budućih aktivnih i pasivnih gotovinskih tokova Banke osjetljivih na kamatni rizik čija razlika predstavlja „ekonomsku vrijednost kapitala“ Banke ili EVE (Economic value of Equity). Za razliku od kamatnog GAP –a koji uzima u obzir aktivne i pasivne gotovinske tokove do jedne godine, GAP trajanja uzima u obzir sve gotovinske tokove.

Prilikom izračunavanja gap-a dospijeća, pretpostavka je da sve pozicije kamatonosno osjetljive aktive i pasive u okviru jedne zone dospijevaju istovremeno na sredini te zone.

Kako bi se izračunao uticaj postojanja GAP-a dospijeća svake od četiri vremenske zone na neto prihode od kamata do godine dana, potrebno je pomnožiti iznos GAP-a sa dijelom godine tokom kojeg GAP postoji kao i sa standardizovanim kamatnim šokom koji iznosi 0,02 (200 bps). Dio godine tokom kojeg postoji izloženost GAP-u se računa kao broj dana od sredine te vremenske zone do kraja godine, podijeljen sa brojem dana u godini. Kao primjer, za prvu zonu ova vrijednost iznosi 0,96 godina ((365-15)/365). Ukupna godišnja promjena neto prihoda od kamata do godine dana (red 14 u Tabeli 1) usled standardizovanog kamatnog šoka se dobija kada se sabiju uticaji na neto kamatni prihod u sve četiri vremenske zone.

Potreban kapital za pokriće rizika kamatne stope iz bankarske knjige se dobija kao maksimalna vrijednost godišnje promjene prihoda od kamata za posljednjih 12 mjeseci. Podaci o godišnjim promjenama prihoda od kamata se dobijaju na osnovu mjesečnih kalkulacija koje sprovodi Služba za nadzor i izještavanje o rizicima u domenu upravljanja rizikom kamatne stope iz bankarske knjige u skladu sa Procedurom za upravljanje rizikom kamatne stope iz bankarske knjige.

Stres testiranje se radi dopunom promjena kamatnih stopa do +/- 300 bps ili 3%. Kako Banka radi sa fiksним kamatnim stopama i na strani aktive i na strani pasive, promjena od 3% je i više nego ekstreman uticaj za period od 12 mjeseci.

13. Sekjuritizacija

Banka nema sekjuritizacijskih transakcija i izloženosti pa stoga ne objavljujemo informacije o takvим izloženostima.

14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

I. Politike i procesi za korišćenje bilansnog i vanbilansnog netiranja

U dijelu materijalne kreditne zaštite Banka ne koristi postupke bilansnog i vanbilansnog netiranja, Banka kod depozita i drugih kolaterala koristi jednostavne metode u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

II. Politike i procesi za priznavanje i upravljanje kolateralom

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, ali Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral kao sekundarni izvor povratka duga uzima se ukoliko izostane primaran izvor povrata duga – novčani tok, a ne zato da bi se slabi kreditni zahtjev učinio prihvatljivim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za osiguranje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – Katalogom kolateralala.

III. Opis osnovnih vrsta kolateralala kojim se banka koristi

Banka za potrebe umanjenja kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod materijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Nekretnine
- Depoziti
- Hartije od vrijednosti
- Polise osiguranja

- Zaloge
- Operativne instrumente osiguranja naplate potraživanja

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod nematerijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Grancije drugih banaka koje imaju zadovoljavajući rejting
- Jemstva drugih pravnih lica
- Garancije države, jedinica lokalne i regionalne samouprave
- Jemstva drugih lica – prihvatljivih za Banku

Oblik i visina zahtijevanog kolateralnog varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurane hipotekom na nepokretnosti (ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika ali banka prihvata i da kreditni i hipotekarni dužnik su različita lica (naročito zbog rodbinskih veza u Crnoj Gori i činjenice da imovina preduzeća (npr. d.o.o.) se vode na imena fizičkih lica (vlasnika). Banka prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

IV. Glavne vrste garanata/jemaca i drugih pružalaca kreditne zaštite za kreditne derivate i njihovu sposobnost

Banka zadržava pravo da isključivo prema svojim kriterijumima odlučuje o tome da li su joj ponuđeni instrumenti osiguranja zadovoljavajući, odnosno da li će ih prihvatiti za osiguranje potraživanja, obzirom na njihovu vrijednost, naplativost i dokumentovanost.

Pravila za osiguranje potraživanja Banke definišu osnovne kriterijume na kojima se bazira procjena vrijednosti kolateralnog varira, u zavisnosti od instrumenta osiguranja ponuđenog za obezbjeđenje potraživanja, Banke, prvenstveno s aspekta pravnog legaliteta, tržišne vrijednosti, odnosno brzine utrživosti instrumenta osiguranja, uključujući i postupak za pravnu realizaciju kolateralnog pokrića, kao i postupke koji se primjenjuju u slučaju promjene vrijednosti kolateralnog varira, s aspekta njezine naplativosti, odnosno raspoloživosti i dokumentovanosti.

U procesu utvrđivanja vrijednosti kolateralnog varira koristi se procjena od strane nezavisnog procjenitelja, dokumentovana na jasan i transparentan način izvještajem o procjeni i predstavlja osnov za prihvatanje ponuđenog instrumenta osiguranja (ukoliko procedurom ili katalogom kolateralnog varira nije drugačije definisano).

V. Informacije o koncentracijama tržišnog i kreditnog rizika u okviru primijenjenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvati samo lako utržive instrumente osiguranja, vrijednost koja je tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolateralnog varira, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepen korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena (vrijednost kolateralnog varira ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolateralnog varira i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Kao mjere smanjenja koncentracije možemo nabrojati: naplata kredita po planu dospjeća, uzimanje prvakasnih kolateralnog varira, uzimanje odnosa kolateralnog varira: kredit iznad 1 itd.